

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Wielka Nieszawka na lata 2016-2023

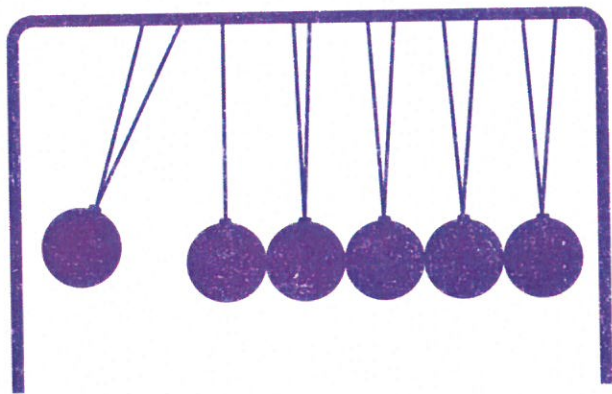
Luty 2020 r

Spis treści

Wstęp.....	5
Rozdział 1.	10
Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	10
1.1. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami regionalnymi	12
1.2. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami lokalnymi.....	14
Rozdział 2.	15
Uproszczona diagnoza gminy Wielka Nieszawka.....	15
2.1. Położenie geograficzne i podział administracyjny.....	16
2.2. Sfera społeczna.....	17
2.3. Sfera gospodarcza	19
2.4. Sfera środowiskowa.....	19
2.5. Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna	19
2.6. Infrastruktura społeczna.....	20
2.7. Wnioski pod kątem występowania stanu kryzysowego	20
Rozdział 3.	22
Obszar zdegradowany gminy.....	22
3.1. Analiza wskaźnikowa pod kątem występowania problemów społecznych w gminie	24
3.2. Podsumowanie analizy wskaźnikowej pod kątem występowania problemów społecznych w gminie 27	
3.3. Analiza sołectw, w których zdiagnozowano problemy społeczne, pod kątem występowania przestrzeni zdegradowanych lub niekorzystnych zjawisk w innych sferach.....	28
3.4. Obszar zdegradowany – podsumowanie analizy.....	29
Rozdział 4.	31
Obszar rewitalizacji gminy.....	31
Rozdział 5.	35
Diagnoza obszaru rewitalizacji.....	35
Rozdział 6.	43
Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji	43
Rozdział 7.	45
Cele rewitalizacji i kierunki działań	45
7.1. Cele, kierunki działań i przedsięwzięcia	46
7.2. Wskaźniki.....	47
Rozdział 8.	48
Lista przedsięwzięć rewitalizacyjnych	48
Rozdział 9.	55

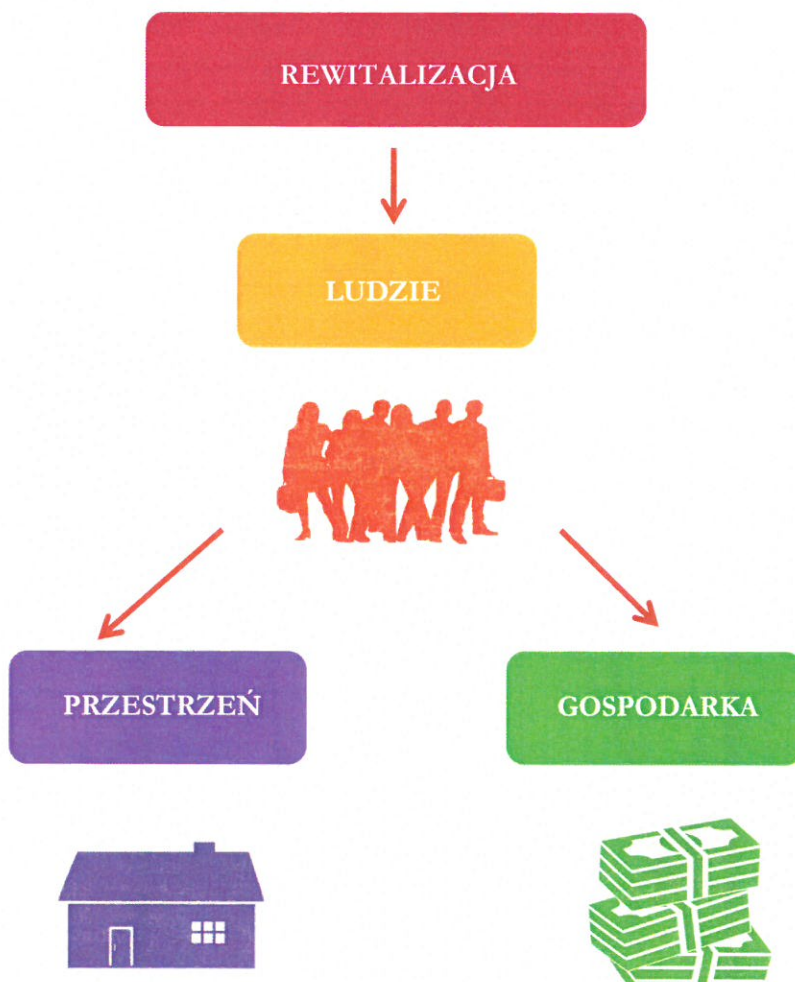
Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji.....	55
9.1. Formuła projektów zintegrowanych.....	56
9.2. Komplementarność przestrzenna i problemowa.....	58
9.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna	61
9.4. Komplementarność źródeł finansowania	61
9.5. Komplementarność międzyokresowa	62
Rozdział 10	64
Mechanizmy włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji	64
10.1. Interesariusze rewitalizacji.....	65
10.2. Formy partycypacji społecznej	66
10.3. Konsultacje społeczne w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	66
10.4. Konsultacje społeczne projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji	70
10.5. Konsultacje społeczne projektu aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji.....	71
10.6. Partycypacja społeczna na etapie wdrażania i monitorowania	72
Rozdział 11	74
Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/ przedsięwzięć rewitalizacyjnych	74
Rozdział 12	76
System zarządzania realizacją programu rewitalizacji.....	76
12.1. Podmioty uczestniczące w realizacji programu rewitalizacji i ich zadania.....	77
12.2. Sposób koordynacji działań podmiotów uczestniczących w programie rewitalizacji.....	78
12.3. System informacji i promocji.....	79
12.4. Ramowy harmonogram realizacji programu	80
Rozdział 13	81
System monitoringu, oceny skuteczności działań i system wprowadzania zmian.....	81
13.1. System monitoringu i oceny skuteczności działań	82
13.2. Monitorowanie osiągania założonych celów rewitalizacji.....	83
13.3. System wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu.....	84
Rozdział 14	85
Wykaz niezbędnych zmian, ocen i opinii.....	85
14.1. Opinia Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska	86
14.2. Opinia Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.....	86
Załączniki.....	87

Wstep

W okresie programowania 2014-2020 rewitalizacja jest rozumiana jako **kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych**. Działania rewitalizacyjne powinny być prowadzone na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki oraz skoncentrowane terytorialnie. Koniecznym elementem właściwej rewitalizacji jest włączenie społeczności lokalnej w procesy rewitalizacyjne. Aktywny udział interesariuszy, poprzez których rozumie się mieszkańców gminy, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe i jednostki samorządu terytorialnego, w tworzenie i wdrażanie programów rewitalizacji ma duży wpływ na skuteczność i powodzenie planowanych do realizacji działań rewitalizacyjnych.

Schemat 1. Proces rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

Działania rewitalizacyjne prowadzone są na podstawie **programu rewitalizacji**, czyli wieloletniego programu działań w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz infrastrukturalnej. Program jest podstawą do ubiegania się o środki na rewitalizację, m. in. z funduszy unijnych. Taką funkcję spełnia niniejszy Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Wielka Nieszawka na lata 2016-2023.

Ramy prawne dla rewitalizacji w Polsce wyznacza ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku. Określa ona zasady oraz tryb przygotowania, koordynowania i tworzenia warunków do prowadzenia i oceny rewitalizacji. Zapisy ustawy porządkują dzisiejsze pojmowanie rewitalizacji, rozumianej jako

przedsięwzięcie całościowe, integrujące działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z mieszkańcami obszaru rewitalizacji, w sposób zaplanowany oraz kompleksowy.

W perspektywie finansowej 2014-2020 rewitalizacja dotyczy zarówno **terenów miejskich, jak i wiejskich**. Głównym jej celem jest trwale podniesienie **jakości życia** na obszarze zdegradowanym. Kierunki działań rewitalizacyjnych wyznacza Krajowa Polityka Miejska 2023, która wskazuje, że w obecnym okresie programowania rewitalizacja nie może być postrzegana, tak jak do tej pory, jedynie jako remont, modernizacja czy odbudowa. Powinna ona **łączyć działania w sposób kompleksowy** tak, aby nie pomijać aspektu społecznego oraz gospodarczego, przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego lub środowiskowego, związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem.

Istotne jest, aby **projekty społeczne stanowiły punkt wyjścia i były nieodłącznym elementem procesów rewitalizacyjnych**. W obecnej perspektywie finansowej nie dopuszcza się realizacji tylko i wyłącznie wybiórczych inwestycji, nastawionych jedynie na szybki efekt poprawy estetyki przestrzeni, skupionych tylko na działaniach remontowych czy modernizacyjnych, które nie skutkują zmianami strukturalnymi na obszarze rewitalizacji. Projekty te będą mogły zostać zrealizowane w ramach szerszej koncepcji, uzupełniająco do działań społecznych tzw. „miękkich”.

Prowadzenie procesu rewitalizacji wiąże się z koniecznością **wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji**.

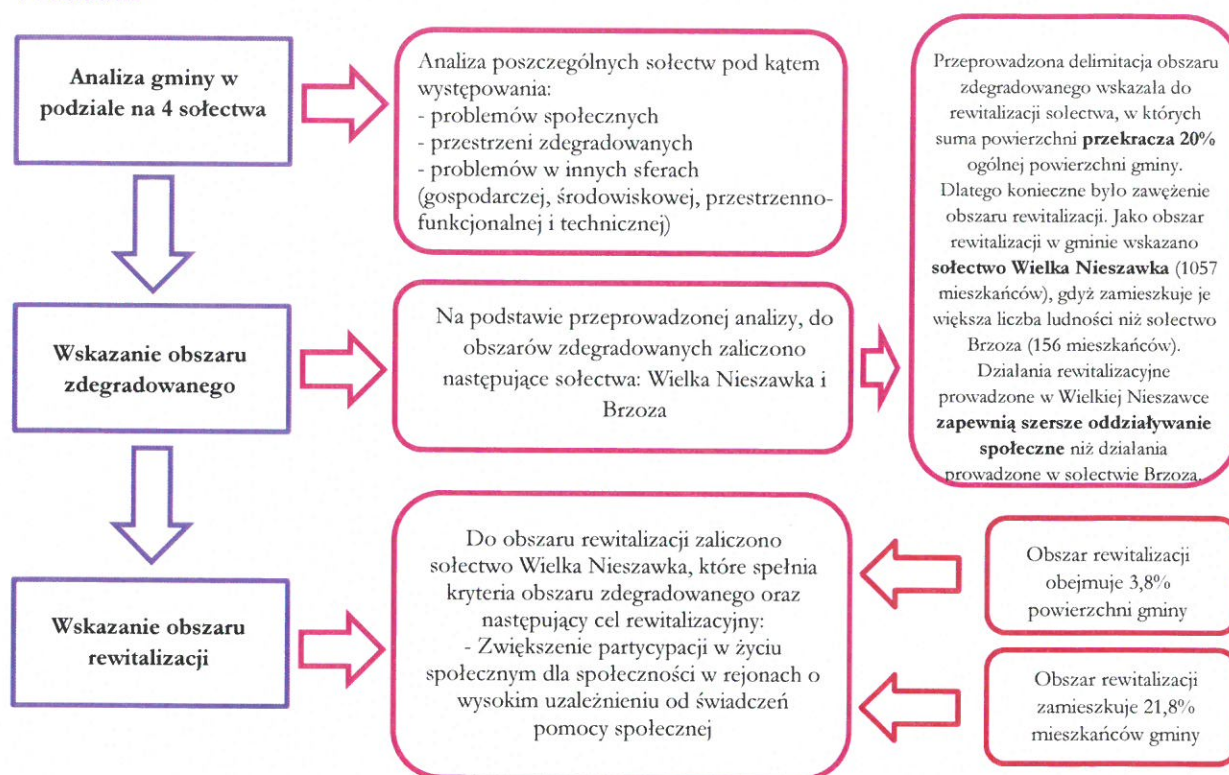
Obszarem zdegradowanym jest obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym i kulturalnym. Dodatkowo na obszarze tym występuje problem w przynajmniej jednej ze sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego w gminie wiejskiej odbywa się poprzez podział jej obszaru na sołectwa, a następnie zdiagnozowanie ich sytuacji za pomocą wskaźników społecznych, których wartości są porównywane do **średniej dla gminy**. Za obszar zdegradowany uznane zostaje sołectwo, w którym zdiagnozowano co najmniej dwa problemy społeczne oraz dodatkowo co najmniej jedno negatywne zjawisko w sferze: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.

Obszar rewitalizacji wyznacza się jako całość lub część obszaru zdegradowanego i opracowuje dla niego program rewitalizacji. Gmina Wielka Nieszawka planuje prowadzenie działań rewitalizacyjnych i chce pozyskać na ten cel środki unijne. W związku z tym jest konieczne opracowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji, zawierającego w szczególności: szczegółową diagnozę obszaru zdegradowanego, cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk, opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz szacunkowe ramy finansowe programu rewitalizacji.

Sposób wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Gminie Wielka Nieszawka przedstawia poniższy schemat.

Schemat 2. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na obszarze gminy Wielka Nieszawka

Źródło: Opracowanie własne.

Dla potrzeb niniejszego dokumentu przeprowadzono dokładną analizę sytuacji społeczno-gospodarczej, która pozwoliła na zdiagnozowanie problemów i potencjałów występujących na poszczególnych obszarach. Pozwoliło to na określenie kierunków rozwoju na najbliższe lata i zaplanowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które pozwolą na osiągnięcie postawionych celów.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Wielka Nieszawka na lata 2016-2023 charakteryzuje się następującymi cechami:

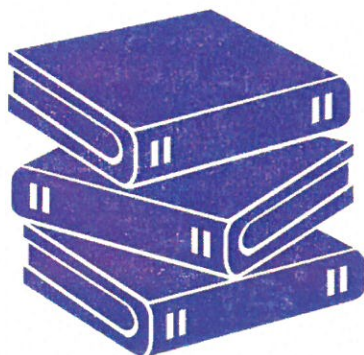
- **Kompleksowością** – gdyż ujmuje działania w sposób kompleksowy, tj. planuje realizację przedsięwzięć współfinansowanych z różnych środków (Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności oraz innych środków publicznych i prywatnych), nie pomija aspektu społecznego oraz gospodarczego, przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego lub środowiskowego. Program składa się z różnorodnych działań, które zapewniają, że zostanie osiągnięta kompleksowość interwencji.
- **Koncentracją** – ponieważ program koncentruje swoją interwencję na tych obszarach gminy, które są dotknięte koncentracją problemów oraz negatywnych zjawisk, a dodatkowo ogranicza się do obszarów faktycznie zamieszkiwanych.
- **Komplementarnością projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych** – pomiędzy zaplanowanymi projektami i przedsięwzięciami zachodzi efekt synergii w następujących wymiarach:
 - przestrzennym
 - problemowym
 - proceduralno-instytucjonalnym
 - źródeł finansowania

- **Realizacją zasady partnerstwa i partycypacji** – program został wypracowany we współpracy z lokalną społecznością. Konsultacje społeczne nie tylko towarzyszyły procesowi wyznaczenia obszaru rewitalizacji i przygotowaniu programu, ale też były jednym z elementów współtworzących program. Prace nad programem były prowadzone w ścisłej współpracy z interesariuszami rewitalizacji tj. lokalną społecznością, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.

Rozdział 1.

Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

- 1.1. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami regionalnymi
- 1.2. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami lokalnymi

Ramy prawne dla rewitalizacji w Polsce wyznacza **Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji**. Określa ona zasady oraz tryb przygotowania, koordynowania i tworzenia warunków do prowadzenia i oceny rewitalizacji. Zapisy ustawy porządkują dzisiejsze pojmowanie rewitalizacji, rozumianej jako przedsięwzięcie całościowe, integrujące działania na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany. Głównym celem wielowymiarowego procesu rewitalizacji powinno być trwałe podniesienie jakości życia na obszarze zdegradowanym.

Lokalny Program Rewitalizacji został opracowany na podstawie **art. 18 ust.2 pkt. 6 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym**. Wykazuje on powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na poziomie regionalnym i lokalnym, które zostały wskazane na poniższym schemacie.

Schemat 3. Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Poziom regionalny	Poziom lokalny
Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+	Strategia Rozwoju Gminy Wielka Nieszawka na lata 2015-2025
Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wielka Nieszawka na lata 2006-2016
Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2014-2020 Lokalnej Grupy Działania „Podgrodzie Toruńskie”
Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020	
Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Terytorialnego	
Studium Uwarunkowań Rozwoju Przestrzennego Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Terytorialnego	
Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 Obszaru Terytorialnego	

Źródło: Opracowanie własne

1.1. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami regionalnymi

Nazwa dokumentu	Opis powiązań
<p>Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+</p>	<p>Zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego aktywizacja społeczno-gospodarcza na poziomie lokalnym jest jednym z najważniejszych założeń polityki rozwoju województwa.</p> <p>Świadczą o tym następujące priorytety, z którymi zgodność wykazuje program rewitalizacji: nowoczesne społeczeństwo oraz modernizacja przestrzeni wsi i miast oraz kierunki działań: rozbudzenie aktywności obywatelskiej i społecznej, chęci do współpracy, prowadzenia działań edukacyjnych, zachęcania do szerokiego otwarcia na świat oraz dążeń do znacznego przyspieszenia rozwoju obszarów wiejskich i miast.</p> <p>Priorytet modernizacja przestrzeni miast i wsi zakłada dążenie do znacznego przyspieszenia rozwoju obszarów wiejskich oraz aktywizacji społeczno-gospodarczej miast przy uwzględnieniu ich pozycji w sieci osadniczej i dostosowaniu potencjału do oczekiwań stawianych przed nimi w zakresie stymulowania rozwoju regionu, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i ład przestrzennego. Gmina Wielka Nieszawka została zakwalifikowana do kategorii polityki przestrzennej – obszary wiejskie (wraz z lokalnymi ośrodkami rozwoju), dla których oczekiwana rola i znaczenie w rozwoju województwa wiąże się z aktywizacją społeczno-gospodarczą na poziomie lokalnym.</p>
<p>Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020</p>	<p>Zgodnie z zapisami RPO, rewitalizacja społeczno-gospodarcza, a także fizyczna obszarów o dużej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych jest jednym z podstawowych działań mających przyczynić się do minimalizacji występujących na danych obszarach problemów.</p> <p>Lokalny Program Rewitalizacji jest zgodny z Priorytetem Inwestycyjnym 9d „Inwestycje dokonywane w kontekście strategii na rzecz rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”, którego celem jest ożywienie społeczne i gospodarcze na obszarach objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju. W ramach tego priorytetu realizowana będzie odnowa społeczno-gospodarcza polegająca na rewitalizacji miejscowości wiejskich, co powinno przyczynić się do uruchomienia uspionych potencjałów społecznych, które przyczynią się do aktywizacji społecznej i zawodowej społeczności lokalnych.</p>
<p>Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020</p>	<p>Przedsięwzięcia rewitalizacyjne na obszarach wiejskich stanowi interwencja zaplanowana w ramach:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Działania 7.1 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność. ▪ Działania 11.1 Włączenie społeczne na obszarach objętych LSR. <p>Lokalny Program Rewitalizacji obejmuje swoim zasięgiem obszar wiejski i wpisuje się w powyższe działania.</p>
<p>Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020</p>	<p>Misją wskazaną w Strategii Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego jest tworzenie warunków dla rozwoju aktywności i samodzielności mieszkańców w życiu społecznym.</p> <p>Lokalny Program Rewitalizacji wykazuje zgodność z następującymi celami strategicznymi dokumentu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost poziomu życia mieszkańców regionu poprzez zwiększenie dostępności do różnego rodzaju usług społecznych ▪ Wzrost poziomu aktywności w życiu społecznym
<p>Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Terytorialnego</p>	<p>BTOF tworzy 25 jednostek samorządu terytorialnego z terenu województwa kujawsko-pomorskiego, w tym miasta wojewódzkie: Bydgoszcz i Toruń. Nadrzędnym celem Strategii jest: Konsolidacja potencjału partnerów ZIT na rzecz rozwoju nowoczesnych funkcji metropolitalnych BTOF.</p> <p>Lokalny Program Rewitalizacji jest spójny z celem strategicznym 3 Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla BTOF: Zrównoważony rozwój</p>

	<p>społeczno-gospodarczy i wsparcie procesów inkluzji w BTOF.</p> <p>LPR bezpośrednio przyczynia się do osiągnięcia wskaźników wskazanych w Strategii ZIT, co potwierdza zwrata w LPR lista przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zakresie projektów przewidzianych do realizacji w ramach działania 11.1 i 7.1 RPO.</p>
<p>Studium Uwarunkowań Rozwoju Przestrzennego Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Terytorialnego</p>	<p>Studium jest dokumentem eksperckim i diagnostycznym, obejmującym obszar 25 jednostek samorządu terytorialnego z terenu województwa kujawsko-pomorskiego, w tym miasta wojewódzkie: Bydgoszcz i Toruń, mającym na celu przede wszystkim:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozpoznanie struktury przestrzennej BTOF poprzez opisanie zjawisk zachodzących w środowisku przyrodniczym i rolnictwie, zjawisk demograficznych i społecznych, ▪ Przedstawienie problemów, z którymi boryka się region, ▪ Określenie potencjałów gospodarczych, edukacyjnych, turystycznych i kulturowych oraz – najważniejszych – drzemających w zasobach ludzkich regionu, ▪ Analizę polityk przestrzennych poszczególnych gmin tworzących BTOF, ▪ Wspomaganie BTOF w opracowaniu wspólnej polityki zrównoważonego rozwoju. <p>Lokalny Program Rewitalizacji wpisuje się w powyższe cele.</p>
<p>Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020</p>	<p>Zasady regionalne definiują pojęcia związane z rewitalizacją oraz określają sposób tworzenia programu rewitalizacji, w tym zwłaszcza zasady jego opracowywania w nowej perspektywie finansowej: kompleksowości, komplementarności, koncentracji, partnerstwa i partycypacji. Wskazują również: sposób wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, obligatoryjne elementy PR oraz oczekiwane efekty procesów rewitalizacji, prowadzonych w województwie kujawsko-pomorskim.</p> <p>Lokalny Program Rewitalizacji został opracowany w oparciu o Zasady regionalne i wykazuje zgodność z regułami opracowania programów rewitalizacji zawartymi w dokumencie.</p>

Źródło: *Opracowanie własne*

1.2. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami lokalnymi

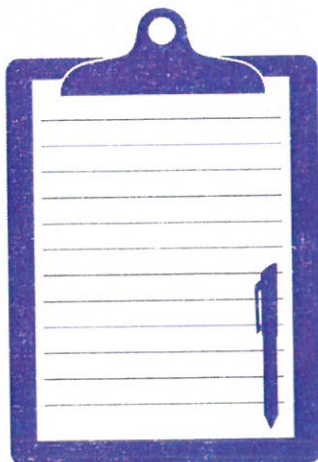
Nazwa dokumentu	Opis powiązań
Strategia Rozwoju Gminy Wielka Nieszawka na lata 2015-2025	<p>Lokalny Program Rewitalizacji wpisuje się w Cel III Zintegrowane i aktywne społeczeństwo oraz następujące cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ III.1. Zwiększenie aktywności i integracji społecznej mieszkańców, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu ▪ III.2. Wzbogacenie oferty spędzania wolnego czasu dla mieszkańców ▪ III.4. Rozwój infrastruktury społecznej
Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wielka Nieszawka na lata 2006-2016	<p>Lokalny Program Rewitalizacji wpisuje się w cel strategiczny: Stworzenie warunków do umożliwienia osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych wykorzystując własne możliwości i uprawnienia oraz cel operacyjny: Rozszerzenie oferty usług na rzecz ludzi starszych.</p>
Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2014-2020 Lokalnej Grupy Działania „Podgrodzie Toruńskie”	<p>Wielka Nieszawka jest jedną z trzech gmin wchodzących w skład Lokalnej Grupy Działania „Podgrodzie Toruńskie”.</p> <p>Lokalny Program Rewitalizacji wpisuje się w następujące cele ogólne LSR:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Cel ogólny 2. Rozwój obszaru poprzez działania rewitalizacyjne, poprawę standardu infrastruktury technicznej i działania promocyjne ▪ Cel ogólny 3. Wzrost aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców, w tym poprzez rewitalizację społeczną <p>Zawarte w programie rewitalizacji przedsięwzięcia przyczyniają się do osiągnięcia wskaźników LSR, co zostało wykazane w odniesieniu do poszczególnych projektów w rozdziale 8. Program rewitalizacji przyczynia się do osiągnięcia następujących wskaźników LSR:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba nowopowstałych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury rekreacyjnej, turystycznej lub kulturalnej, ▪ Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie. <p>Ponadto w LSR zapisano, iż wskaźniki dotyczące stricte działań rewitalizacyjnych zostaną określone w Gminnych Programach Rewitalizacji poszczególnych gmin wchodzących w skład LGD.</p>

Źródło: Opracowanie własne

Rozdział 2.

Uproszczona diagnoza gminy Wielka Nieszawka

- 2.1. Położenie geograficzne i podział administracyjny
- 2.2. Sfera społeczna
- 2.3. Sfera gospodarcza
- 2.4. Sfera środowiskowa
- 2.5. Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna
- 2.6. Infrastruktura społeczna
- 2.7. Wnioski pod kątem występowania stanu kryzysowego

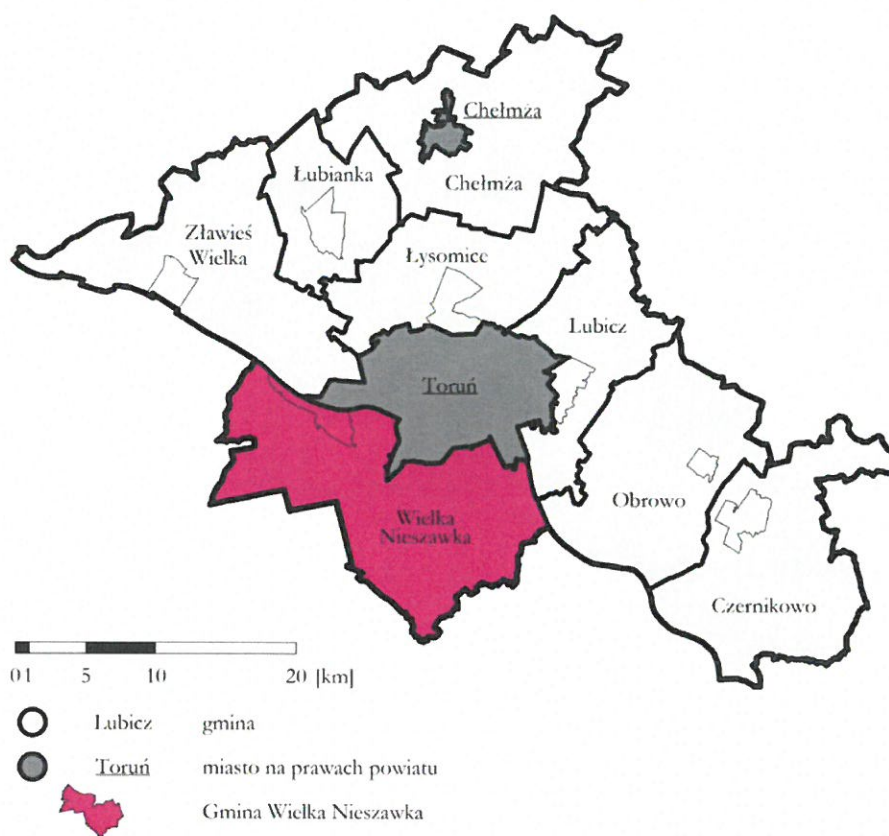
2.1. Położenie geograficzne i podział administracyjny

Gmina Wielka Nieszawka położona jest w środkowej części województwa kujawsko-pomorskiego, na południowym skraju powiatu toruńskiego. Obszar gminy ma nieregularny kształt, rozciąga się wzdłuż osi wschód-zachód.

Gmina Wielka Nieszawka graniczy z następującymi gminami:

- W obrębie powiatu toruńskiego z gminami: Lubicz, Obrowo, Zławieś Wielka
- W obrębie powiatu bydgoskiego z gminą Solec Kujawski
- W obrębie powiatu inowrocławskiego z gminami: Gniewkowo, Rojewo
- W obrębie powiatu aleksandrowskiego z gminą Aleksandrów Kujawski
- Z miastem Toruniem, stanowiącym samodzielny powiat grodzki

Mapa 1. Położenie Gminy Wielka Nieszawka na tle powiatu toruńskiego

Źródło: Opracowanie własne

Obszar gminy Wielka Nieszawka zajmuje powierzchnię 216,3 km², co stanowi 1,2% powierzchni województwa kujawsko-pomorskiego i 17,6% powierzchni powiatu toruńskiego.

Strukturę Gminy stanowią 4 sołectwa:

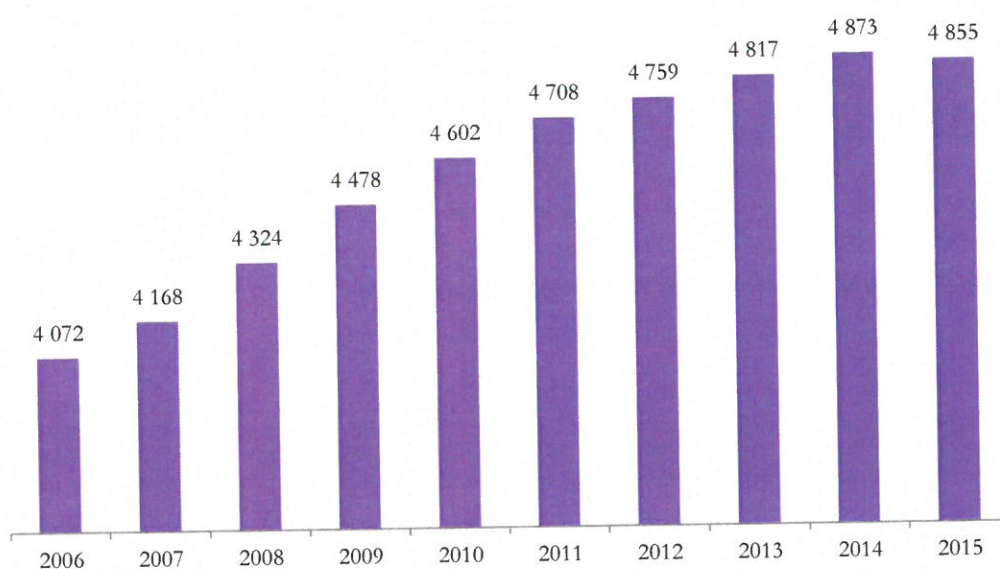
- Brzoza,
- Cierpice,
- Mała Nieszawka,
- Wielka Nieszawka.

2.2. Sfera społeczna

W 2015 r. gminę Wielka Nieszawka zamieszkiwało 4 855 osób (z czego 51,1% stanowiły kobiety), a średnia gęstość zaludnienia obszaru wynosiła 22 os./km². Obszar gminy charakteryzuje się potencjałem w zakresie kapitału społecznego. Od roku 2006 obserwuje się coroczny przyrost liczby jego mieszkańców, z wyjątkiem ostatniego roku. W latach 2006-2015 liczba osób ją zamieszkujących wzrosła o 19,2% (z 4 072 os. w 2006 r. do 4 855 os. w 2015 r.).

Gmina Wielka Nieszawka jest położona w strefie oddziaływania dużego miasta jakim jest Toruń. Ze względu na jego bliskie sąsiedztwo (odległość drogowa z Małej Nieszawki do Torunia wynosi 7 km), obszar gminy podlega procesom urbanizacyjnym. W ostatnich latach na jej terenie ogromną rolę odgrywają procesy migracyjne, przekładające się na znaczny przyrost liczby ludności.

Wykres 1. Liczba ludności w Gminie Wielka Nieszawka

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Wielkiej Nieszawce

W 2015 r. struktura ludności gminy kształtowała się następująco:

- osoby w wieku przedprodukcyjnym – 22,5% ogółu mieszkańców,
- osoby w wieku produkcyjnym – 66,3% ogółu mieszkańców,
- osoby w wieku poprodukcyjnym – 11,2% ogółu mieszkańców.

Na koniec 2015 r. w gminie było zarejestrowanych 171 osób bezrobotnych, z czego 25 osób pozostawało bez pracy pow. 12 miesięcy. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na obszarze gminy wynosi 5,31%. Stosunek osób pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym to 0,78%, natomiast udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na obszarze gminy wynosi 14,6%.

Charakterystycznym wyznacznikiem położenia ekonomicznego mieszkańców gminy jest skala pomocy społecznej świadczonej dla jej mieszkańców. Jednostką organizacyjną gminy Wielka Nieszawka świadcząca usługi w zakresie pomocy społecznej jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielkiej Nieszawce. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb i stara się umożliwić im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

W 2015 roku na terenie gminy z pomocy społecznej korzystały 282 osoby. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem gminy wynosił 5,81%.

System oświatowy w gminie Wielka Nieszawka tworzą:

- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Małej Nieszawce, wraz z oddziałami „0”,
- Szkoła Podstawowa im. Kornela Makuszyńskiego w Cierpicach, wraz z oddziałem przedszkolnym,
- Gimnazjum im. Jana Kochanowskiego w Cierpicach.

Dodatkowo na terenie Gminy funkcjonuje przedszkole niepubliczne „Leśny Ludek”.

Poniższa tabela przedstawia zestawienie wyników egzaminu szóstoklasisty w szkołach podstawowych gminy z ostatnich 3 lat.

Tabela 1. Wyniki egzaminu szóstoklasisty w szkołach gminy Wielka Nieszawka z lat 2013-2015

Szkoła	2012/2013	2013/2014	2014/2015	Przeciętny wynik z 3 lat
SP Mała Nieszawka	68%	72%	77%	72%
SP Cierpice	64%	68%	79%	70%
Województwo kujawsko-pomorskie	59%	63%	64%	62%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Wielkiej Nieszawce

Na terenie Gminy działa tylko jedna placówka kształcenia ponadpodstawowego – Publiczne Gimnazjum im. Jana Kochanowskiego w Cierpicach. Przeciętny wynik egzaminu gimnazjalnego z 3 ostatnich lat w odniesieniu do większości przedmiotów był podobny do przeciętnego wyniku w województwie kujawsko-pomorskim. Najlepsze wyniki uczniowie osiągnęli w części humanistycznej i języka obcego. Nieco niższe wyniki zdobyli w części matematycznej.

Wyniki egzaminu gimnazjalnego w gimnazjum w Cierpicach przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 2. Wyniki egzaminu gimnazjalnego z ostatnich 3 lat

		Gmina			woj. kujawsko-pomorskie			Przeciętny wynik z 3 lat	
		2014/2015	2013/2014	2012/2013	2014/2015	2013/2014	2012/2013	Gmina	Woj.
Część humanistyczna	J. polski	56%	62%	66%	60%	65%	61%	65%	62%
	Historia i WOS	64%	60%	59%	62%	58%	56%	58%	59%
Część matematyczna	Matematyka	49%	45%	48%	47%	45%	46%	45%	46%
	Przedmioty przyrodnicze	46%	53%	58%	48%	50%	57%	50%	52%
Języki obce	J. angielski - podst.	59%	59%	60%	63%	64%	60%	64%	62%
	J. angielski - rozsz.	36%	36%	44%	44%	42%	43%	42%	43%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Wielkiej Nieszawce

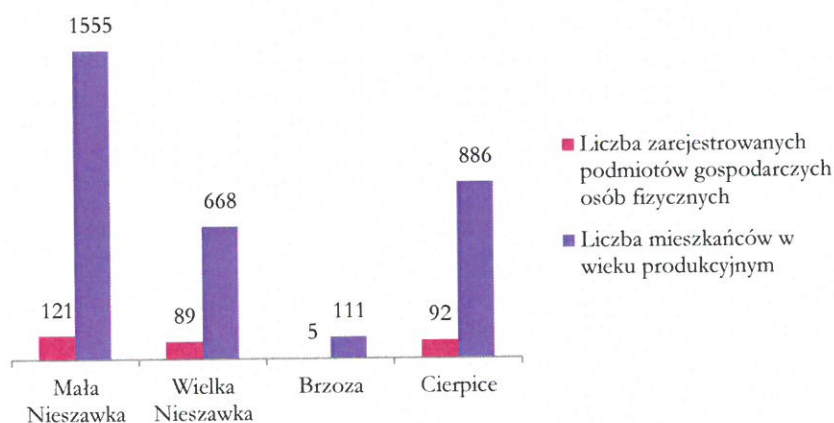
Najważniejszą instytucją, której obowiązkiem jest zapewnienie bezpieczeństwa i porządku na terenie gminy Wielka Nieszawka jest Komisariat Policji Toruń-Podgórze, podlegający pod Komendę Miejską Policji w Toruniu.

W 2015 r. na terenie gminy odnotowano 36 interwencji z powodu zakłócenia miru domowego i porządku publicznego.

2.3. Sfera gospodarcza

W 2015 r. na terenie gminy Wielka Nieszawka działało łącznie 307 podmiotów gospodarczych. Największą aktywnością gospodarczą charakteryzują się sołectwa Mała Nieszawka, Cierpice i Wielka Nieszawka (odpowiednio 40%, 30% i 30% ogólnej liczby podmiotów gospodarczych). Spośród wszystkich gmin należących do powiatu toruńskiego Gmina Wielka Nieszawka cechuje się jednym z najwyższych wskaźników liczby podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru przypadających na 1 000 osób.

Wykres2. Liczba podmiotów gospodarczych osób fizycznych na tle liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym na terenie gminy Wielka Nieszawka w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Wielkiej Nieszawce

W latach 2006-2015 na terenie gminy wzrost liczby podmiotów gospodarczych wynosił 7% (z 286 w 2006 r. do 307 w 2015 r.).

2.4. Sfera środowiskowa

Gmina Wielka Nieszawka nie jest gminą typowo rolniczą. Z każdym rokiem staje się ona coraz bardziej gminą o charakterze podmiejskim, gdyż dynamicznie rozwija się przede wszystkim budownictwo jednorodzinne. Osiedlają się tu w dużym stopniu osoby, które do tej pory mieszkały w Toruniu.

Znaczną część (ponad 83,1%) powierzchni gminy zajmują lasy. Na bazie ich potencjału dynamicznie rozwija się tu gospodarka leśna i przemysł drzewny.

Gmina posiada spory potencjał do rozwoju turystyki, przede wszystkim na bazie istniejących połaci lasów. Występują tu liczne obszary chronionego krajobrazu i pomniki przyrody. Na terenie gminy znajduje się także wiele obiektów zabytkowych oraz szlaków turystycznych.

Problemem w Wielkiej Nieszawce, podobnie jak w innych gminach, jest wykorzystywanie do celów grzewczych przez wielu mieszkańców tworzyw sztucznych i innych odpadów, co przyczynia się do zanieczyszczenia środowiska zwłaszcza w okresie grzewczym.

2.5. Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

Gmina posiada dobrze rozwiniętą sieć dróg. Stan dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych można uznać za dobry, natomiast drogi gminne w znacznym stopniu wymagają modernizacji i poprawy jakości nawierzchni.

Zarówno stopień zwodociągowania (100%) i skanalizowania (99,5%) w gminie jest bardzo wysoki. Należy jednak zauważyć, że część zabudowy w gminie (w sołectwie Brzoza) jest rozproszona, dlatego też mieszkańcy korzystają z szamb.

Na terenie gminy istnieje dobrze rozwiązany system zbiórki odpadów komunalnych. Jedynie 3,5% gospodarstw domowych nie dokonuje segregacji wyprodukowanych śmieci.

2.6. Infrastruktura społeczna

Inicjatorami przedsięwzięć o charakterze społecznym najczęściej są Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Ośrodek Kultury oraz organizacje pozarządowe, takie jak koła emerytów i rencistów, kluby sportowe i inne stowarzyszenia. Podejmowane przez te organizacje przedsięwzięcia służą integracji ludności rodzimej i napływowej.

Na obszarze gminy występuje optymalna sieć przedszkoli i szkół, natomiast nie ma żłobka ani innych form opieki nad dziećmi do lat 3 typu kluby dziecięce. Infrastruktura społeczna, w tym szkolna, sportowa (liczne place zabaw, boiska wielofunkcyjne, siłownie napowietrzne i basen rekreacyjny) i kulturalna (biblioteka, ośrodek kultury), jest dobrze rozwinięta.

W gminie brakuje infrastruktury społecznej w postaci dziennego domu pomocy społecznej, a także miejsca spotkań dla lokalnych organizacji pozarządowych.

2.7. Wnioski pod kątem występowania stanu kryzysowego

Gospodarka i środowisko przyrodnicze

Gmina Wielka Nieszawka nie jest gminą typowo rolniczą. Z każdym rokiem staje się ona coraz bardziej gminą o charakterze podmiejskim, gdyż dynamicznie rozwija się przede wszystkim budownictwo jednorodzinne. Osiedlają się tu w dużym stopniu osoby, które do tej pory mieszkały w Toruniu.

Na obszarze Gminy występują gleby niskiej jakości co jest jednym z powodów mało intensywnego rozwoju gospodarki rolnej. W strukturze gospodarstw zauważalne jest duże rozdrobnienie – aż 70% stanowią gospodarstwa o wielkości do 5 ha.

Znaczną część (ponad 83,1%) powierzchni Gminy zajmują lasy. Na bazie ich potencjału dynamicznie rozwija się tu gospodarka leśna i przemysł drzewny.

Podmiejski charakter Gminy sprawia, że występuje tu większa aktywność gospodarcza niż w typowych gminach wiejskich.

Większość firm zarejestrowanych na terenie Gminy działa w sektorze przemysłowym, usług niematerialnych i innych usług. Gmina posiada potencjał do dalszego rozwoju gospodarczego, gdyż znajduje się tu szereg atrakcyjnych terenów inwestycyjnych, mających przeznaczenie na działalność gospodarczą.

Poziom bezrobocia w Gminie od 2006 roku stopniowo zmniejsza się – w 2015 roku zmniejszył się o ok. 30% w porównaniu z 2006 rokiem. W 2015 roku wysokość wskaźnika określającego udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców wynosił zaledwie 3,5%.

Gmina posiada spory potencjał do rozwoju turystyki, przede wszystkim na bazie istniejących połąci lasów. Występują tu liczne obszary chronionego krajobrazu i pomniki przyrody. Na terenie Gminy znajduje się także wiele obiektów zabytkowych oraz szlaków turystycznych. Biorąc pod uwagę istniejący potencjał, należy zauważyć, że w ostatnich latach rozwija się przedsiębiorczość w branży turystycznej, czego najlepszym przykładem jest działające od 2011 roku Centrum Sportu i Rekreacji „Olender”.

Zagospodarowanie przestrzenne i infrastruktura

Gmina posiada dobrze rozwiniętą sieć dróg. Stan dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych można uznać za dobry, natomiast drogi gminne w znacznym stopniu wymagają modernizacji i poprawy jakości nawierzchni.

Zarówno stopień zwodociągowania (100%) i skanalizowania (99,5%) w Gminie jest bardzo wysoki. Należy jednak zauważyć, że część zabudowy w Gminie jest rozproszona, dlatego też mieszkańcy korzystają z szamb.

Na obszarze Gminy prężnie rozwija się budownictwo mieszkaniowe (m.in. liczba przyłączy wodociągowych w roku 2015 w stosunku do roku 2006 wzrosła o 51%, natomiast długość zarówno sieci wodociągowej, jak i kanalizacyjnej wzrosła – wodociągowej o 60%, a kanalizacyjnej o 40%). Wszystkie nowo wybudowane domy przyłączane są do sieci wodno-kanalizacyjnej. Potwierdza to wyraźny przyrost przyłączy, zarówno wodociągowych, jak i kanalizacyjnych w stosunku do przyrostu sieci rozdzielczej.

Gospodarka energetyczna w Gminie jest oparta na konwencjonalnych źródłach ciepła, tj. węgla, drewnie, w mniejszym stopniu biopaliwach, gazie propan-butan oraz od niedawna gazie ziemnym. Dużym problemem w Gminie jest wykorzystywanie do celów grzewczych przez wielu mieszkańców tworzyw sztucznych i innych odpadów, co przyczynia się do znacznego zanieczyszczenia środowiska zwłaszcza w okresie grzewczym.

Na terenie Gminy istnieje dobrze rozwiązany system zbiórki odpadów komunalnych. Jedynie 3,5% gospodarstw domowych nie dokonuje segregacji wyprodukowanych śmieci.

Sfera społeczna

Pod względem powierzchni Gmina Wielka Nieszawka stanowi jedną z największych gmin wiejskich w powiecie toruńskim, natomiast pod względem liczby ludności zajmuje ostatnią lokatę. W ostatnich latach liczba ludności Gminy sukcesywnie rosła, czemu sprzyjał dodatni przyrost naturalny oraz dodatnie saldo migracji. Struktura ludności charakteryzuje się wysokim udziałem osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym. Największa liczba osób zamieszkuje w Małej Nieszawce. Prognozy demograficzne przewidują, że liczba ludności na obszarach wiejskich powiatu toruńskiego, w tym na terenie Gminy Wielka Nieszawka w kolejnych 15 latach będzie wzrastać. Jednakże będzie to widoczne jedynie w grupie osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym, co świadczy o starzeniu się społeczeństwa.

Na terenie Gminy 8,1% wszystkich mieszkańców korzysta z pomocy społecznej z przyczyn wynikających z ubóstwa, bezrobocia, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, niepełnosprawności, długotrwałej choroby i potrzeby ochrony macierzyństwa.

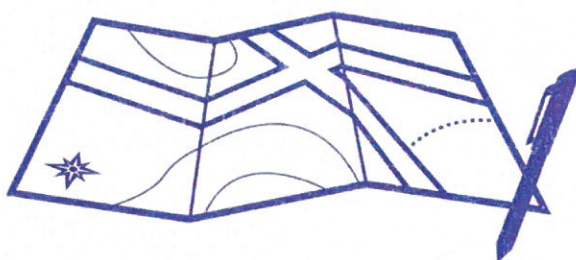
Na obszarze Gminy występuje optymalna sieć przedszkoli i szkół, natomiast nie ma żłobka ani innych form opieki nad dziećmi do lat 3 typu kluby dziecięce. Infrastruktura społeczna, w tym szkolna, sportowa i kulturalna, jest dobrze rozwinięta i nie wymaga obecnie większych nakładów finansowych. W przypadku uruchomienia kolejnych terenów inwestycyjnych ww. infrastrukturę należy rozbudować.

Inicjatorami przedsięwzięć o charakterze społecznym najczęściej jest Ośrodek Kultury oraz organizacje pozarządowe, takie jak koła emerytów i rencistów, kluby sportowe i inne stowarzyszenia. Podejmowane przez te organizacje przedsięwzięcia służą integracji ludności rodzimej i napływowej

Rozdział 3.

Obszar zdegradowany gminy¹

- 3.1. Analiza wskaźnikowa pod kątem występowania problemów społecznych
- 3.2. Podsumowanie analizy wskaźnikowej pod kątem występowania problemów społecznych w gminie
- 3.3. Analiza sołectw, w których zdiagnozowano problemy społeczne, pod kątem występowania przestrzeni zdegradowanych lub niekorzystnych zjawisk w innych sferach
- 3.4. Obszar zdegradowany – podsumowanie analizy

¹ Przedstawione w poniższym rozdziale dane statystyczne dotyczą stanu na 31.12.2015 r.

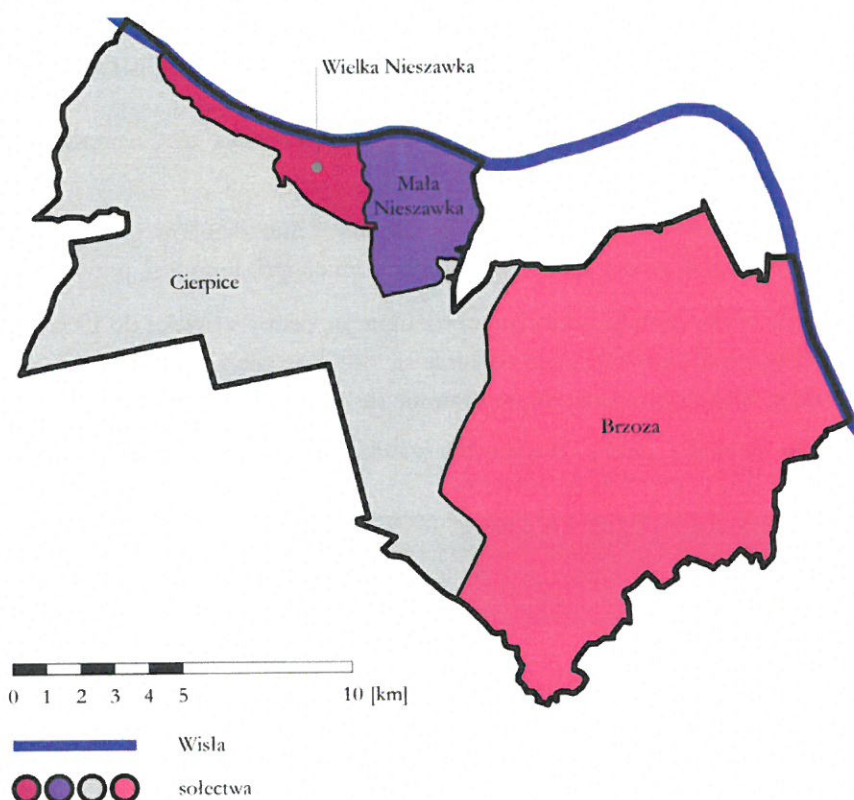
Obszarem zdegradowanym w gminie jest obszar, na którym zidentyfikowano występowanie stanu kryzysowego (czyli koncentracji negatywnych zjawisk w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej). Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju w odniesieniu do średniej wartości dla całej gminy. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nie posiadające ze sobą wspólnych granic².

Obszar zdegradowany w gminie Wielka Nieszawka został wyznaczony zgodnie z „Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020”. Delimitację obszaru zdegradowanego przeprowadzono w oparciu o wskaźniki określone na liście wskaźników stanu kryzysowego dla obszarów wiejskich.

Obszar gminy podzielono na 4 sołectwa, dla których przeprowadzano diagnozę mającą na celu identyfikację występowania stanu kryzysowego:

- Mała Nieszawka
- Wielka Nieszawka
- Brzoza
- Cierpice

Mapa 2. Podział administracyjny Gminy Wielka Nieszawka na sołectwa

Źródło: Opracowanie własne

² Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020.

3.1. Analiza wskaźnikowa pod kątem występowania problemów społecznych w gminie

Delimitacja obszaru zdegradowanego na obszarze gminy Wielka Nieszawka nastąpiła poprzez zbadanie wszystkich sołectw pod kątem występowania stanu kryzysowego. Sołectwa zostały zbadane pod kątem występowania problemów społecznych trzema poniższymi wskaźnikami:

- Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze
- Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze
- Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze

Do wyliczenia wartości wskaźników posłużyły dane statystyczne, zebrane w poniższych tabelach.

Na tej podstawie do obszaru zdegradowanego zostały zaliczone te sołectwa, które spełniły jednocześnie dwa kryteria:

- Na terenie sołectwa identyfikuje się co najmniej 2 problemy społeczne mierzone wskaźnikami określonymi na liście wskaźników stanu kryzysowego dla obszarów wiejskich; jednocześnie wskaźniki te przyjmują w sołectwach wartości mniej korzystne niż średnia ich wartość dla gminy
- Na terenie sołectwa występują przestrzenie zdegradowane lub negatywne zjawiskach w przynajmniej jednej z następujących sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej

ZAAWANSOWANIE PROCESU STARZENIA SIĘ

Pod względem liczby ludności gmina Wielka Nieszawka jest najmniejszą gminą w powiecie toruńskim. W 2015 roku zamieszkiwało ją 4 855 osób.

Poniżej przedstawiono analizę struktury wiekowej mieszkańców poszczególnych sołectw gminy. Analizie poddano stosunek poszczególnych grup ekonomicznych ludności, przy założeniu, że przez:

- Ludność w wieku przedprodukcyjnym rozumie się osoby w wieku do 17 lat
- Ludność w wieku produkcyjnym rozumie się osoby w wieku 18-65 lat
- Ludność w wieku poprodukcyjnym rozumie się osoby w wieku pow. 65 lat

Tabela 3. Liczba ludności gminy Wielka Nieszawka w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w 2015 w podziale na sołectwa

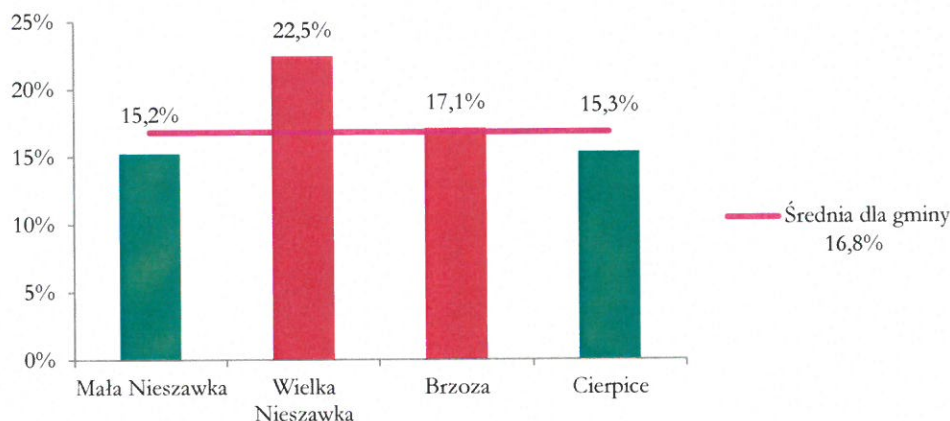
Sołectwo	Liczba ludności			Liczba ludności ogółem
	W wieku przedprodukcyjnym	W wieku produkcyjnym	W wieku poprodukcyjnym	
Mała Nieszawka	553	1 555	237	2 345
Wielka Nieszawka	239	668	150	1 057
Brzoza	26	111	19	156
Cierpice	275	886	136	1 297
Razem	1 093	3 220	542	4 855

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Wielkiej Nieszawce

**Wskaźnik nr 1 –
Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze**

Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym w gminie wynosi 16,8%. Wartości wskaźnika wyższe niż średnia dla gminy występują w sołectwach: **Wielka Nieszawka (22,5%)** i **Brzoza (17,1%)**.

Wykres 3. Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Wielkiej Nieszawce

PROBLEMY RYNKU PRACY

Zgodnie z danymi Powiatowego Urzędu Pracy dla Powiatu Toruńskiego liczba osób bezrobotnych w Gminie Wielka Nieszawka w 2015 r. wynosiła 171.

Poniżej przedstawiono analizę struktury bezrobocia w poszczególnych sołectwach gminy.

Tabela 4. Liczba bezrobotnych w Gminie Wielka Nieszawka w 2015 r. w podziale na sołectwa

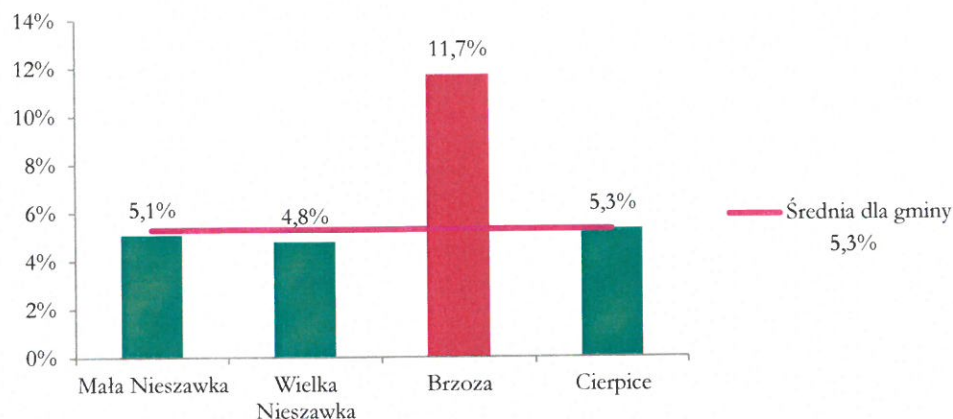
Sołectwo	Liczba bezrobotnych	Bezrobotni pozostający bez pracy 12 - 24 miesięcy	Bezrobotni pozostający bez pracy powyżej 24 miesięcy
Mała Nieszawka	79	12	8
Wielka Nieszawka	32	3	6
Brzoza	13	3	3
Cierpice	47	7	8
Razem	171	25	25

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Toruniu.

**Wskaźnik nr 2 –
Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze**

Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w gminie wynosi 5,3%. Wartości wskaźnika wyższe niż średnia dla gminy występują w sołectwie **Brzoza (11,7%)**.

Wykres 4. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Toruniu.

SAMOWYSTARCZALNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI I GOSPODARSTW DOMOWYCH

Wyznacznikiem położenia ekonomicznego mieszkańców Gminy jest skala pomocy społecznej świadczonej dla jej mieszkańców. W 2015 r. ze środowiskowej pomocy społecznej korzystały w gminie 282 osoby (94 gospodarstwa domowe).

Tabela 5. Liczba osób/gospodarstw domowych korzystającej z pomocy społecznej w 2015 r. w poszczególnych sołectwach gminy

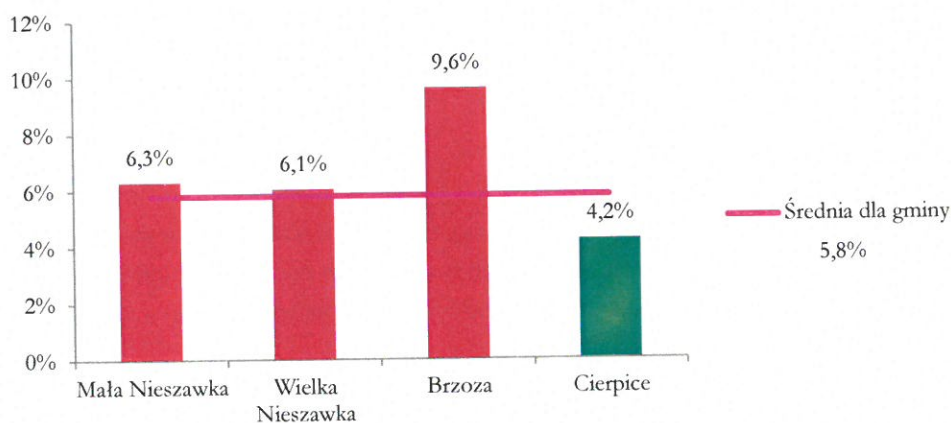
Sołectwo	Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	Liczba gospodarstw domowych – stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej
Mała Nieszawka	148	47
Wielka Nieszawka	64	21
Brzoza	15	9
Cierpice	55	17
Razem	282	94

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Wielkiej Nieszawce

Wskaźnik nr 3 – Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze

Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem dla gminy wynosi 5,8%. Wartości wskaźnika wyższe niż średnia dla gminy występują w sołectwach: **Mała Nieszawka (6,3%)**, **Wielka Nieszawka (6,1%)** i **Brzoza (9,6%)**.

Wykres 5. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Wielkiej Nieszawce

3.2. Podsumowanie analizy wskaźnikowej pod kątem występowania problemów społecznych w gminie

Z przeprowadzonej analizy wskaźników społecznych wynika, że w poszczególnych sołectwach gminy Wielka Nieszawka zdiagnozowano następujące problemy:

1. Mała Nieszawka

- **Problem 1. Niski poziom samodzielności ekonomicznej mieszkańców**
 - Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem wyższy niż średnia dla gminy

2. Wielka Nieszawka

- **Problem 1. Starzenie się społeczeństwa**
 - Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym wyższy niż średnia dla gminy
- **Problem 3. Niski poziom samodzielności ekonomicznej mieszkańców**
 - Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem wyższy niż średnia dla gminy

3. Brzoza

- **Problem 1. Starzenie się społeczeństwa**
 - Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym wyższy niż średnia dla gminy
- **Problem 2. Wysokie bezrobocie**
 - Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym wyższy niż średnia dla gminy
- **Problem 3. Niski poziom samodzielności ekonomicznej mieszkańców**

- Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem wyższy niż średnia dla gminy

4. Cierpice

- Brak problemów w analizowanych sferach

Analiza wskaźnikowa pod kątem występowania problemów społecznych w gminie wykazała, że co najmniej 2 problemy społeczne mierzone wskaźnikami określonymi na liście wskaźników stanu kryzysowego dla obszarów wiejskich występują w sołectwach: **Wielka Nieszawka (2 problemy) i Brzoza (3 problemy)**. Sołectwa te poddano dalszej analizie pod kątem występowania przestrzeni zdegradowanych lub niekorzystnych zjawisk w innych sferach.

3.3. Analiza sołectw, w których zdiagnozowano problemy społeczne, pod kątem występowania przestrzeni zdegradowanych lub niekorzystnych zjawisk w innych sferach

Przestrzeń zdegradowana

Przestrzeń zdegradowana, zgodnie z „Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych” to obecnie nieużytkowane tereny i obiekty, na których realizowano działalności: przemysłowe, wojskowe, eksploatację kopalni, transportowe, rolnicze, infrastruktury komunalnej (związanej z gospodarką wodno-ściekową, odpadami, zaopatrzeniem w energię).

Do kategorii przestrzeni zdegradowanych możliwe jest także zaliczenie terenów i obiektów, które pierwotnie pełniły innego rodzaju funkcje (np. usługowe, handlowe, mieszkaniowe, magazynowo-składowe) i nie są obecnie wykorzystywane w tym celu, jeśli możliwa jest ich adaptacja na cele rozwoju społecznego lub gospodarczego, nawet jeśli nie dojdzie do zmiany funkcji pierwotnej. Specyficznym rodzajem „przestrzeni zdegradowanych” są także tereny i obiekty, w których rozpoczęto realizację zagospodarowania i jej nie zakończono – formalnie nie doszło więc do rozpoczęcia działalności, ale teren jest zajęty przez nieużytkowane obiekty. W szczególności do „przestrzeni zdegradowanych” należy zaliczyć: budynki (także budynki towarzyszące zasadniczej funkcji – np. w przypadku terenów przemysłowych lub gospodarstw rolnych także budynki zajmowane przez administrację, bazy pojazdów, itp.), place manewrowe, place składowe, tereny obsługi komunikacyjnej, tereny wyrobisk, tereny składowisk, budynki dworcowe, urzędnia stacyjne, rampy załadownicze, obiekty magazynowo-składowe (przy terenach przemysłowych, rolnych lub komunikacyjnych). Do kategorii przestrzeni zdegradowanych zalicza się także tereny i urządzenia infrastruktury technicznej służącej obsłudze ww. terenów, jeśli są z nimi integralnie związane (to znaczy po zaprzestaniu zasadniczej działalności nie zostały zaadaptowane na inne cele) – np. zakładowe ujęcia wody, oczyszczalnie ścieków, przepompownie ścieków, składowiska odpadów, urządzenia zasilania w energię, w tym w energię elektryczną, stacje redukcyjne gazu, itp. Do kategorii przestrzeni zdegradowanych związanych z pełnionymi wcześniej działalnościami rolniczymi nie zalicza się użytków rolnych, a jedynie tereny zajmowane przez zabudowę (w tym służącą hodowli), zagospodarowanie towarzyszące i infrastrukturę obsługi tych terenów. W wyjątkowych, szczególnie uzasadnionych przypadkach, do kategorii „przestrzeni zdegradowanej” możliwe jest zaliczenie terenów lub obiektów, które nie są wyłączone z dotychczasowego użytkowania (są to obiekty i tereny na których aktualnie prowadzi się działalność mieszczącą się w kategoriach użytkowania określonych powyżej) jeśli istnieje możliwość i jest społecznie lub ekonomicznie uzasadnione podjęcie działań na rzecz ich adaptacji do celów rozwoju społecznego lub gospodarczego realizujących ideę i spełniających kryteria uznania za działania rewitalizacyjne.

Tak rozumiana przestrzeń **nie występuje na terenie sołectw: Wielka Nieszawka i Brzoza**, w związku z czym poddano je badaniu pod kątem występowania problemów w przynajmniej jednej ze sfer: gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej lub środowiskowej.

Niekorzystne zjawiska w innych sferach

W poniższych tabelach dokonano zestawienia danych obrazujących występowanie problemów innych niż społeczne w sołectwach: Wielka Nieszawka i Brzoza.

KLIMAT AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ

Położenie Gminy Wielka Nieszawka w sąsiedztwie Torunia sprawia, że Gmina charakteryzuje się wyższą niż typowe Gminy wiejskie aktywnością gospodarczą. W 2015 roku w Gminie zarejestrowanych było 307 podmiotów gospodarczych osób fizycznych.

Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosił dla gminy 10. Wartości wskaźnika niższe niż średnia dla gminy występują w sołectwie **Brzoza (5)**.

Tabela 6. Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2015 r. w poszczególnych sołectwach gminy

Sołectwo	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych	Liczba ludności w wieku produkcyjnym	Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze
Wielka Nieszawka	89	668	13
Brzoza	5	111	5
Średnia dla gminy	307	3 220	10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Wielkiej Nieszawce

DOSTĘPNOŚĆ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ

Dostępność infrastruktury społecznej, w postaci infrastruktury edukacyjnej, kultury i sportowo-rekreacyjnej na terenie poszczególnych sołectw gminy przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Dostępność infrastruktury społecznej

Sołectwo	Infrastruktura edukacyjna	Infrastruktura kultury	Infrastruktura sportowo-rekreacyjna
Wielka Nieszawka	Brak	Brak	- Centrum Sportu i Rekreacji „OLENDER” - Jeden plac zabaw
Brzoza	Brak	Brak	Brak

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Wielkiej Nieszawce

Z powyższej tabeli wynika, że **brak jest jakiegokolwiek infrastruktury społecznej w sołectwie Brzoza**. Natomiast w Wielkiej Nieszawce **nie ma infrastruktury edukacyjnej i kultury**.

3.4. Obszar zdegradowany – podsumowanie analizy

Przeprowadzona analiza wskaźnikowa pod kątem występowania problemów społecznych pozwoliła spośród czterech sołectw znajdujących się na terenie gminy Wielka Nieszawka (**Mała Nieszawka, Wielka Nieszawka, Brzoza i Cierpice**), wyłonić dwa, w których występują co najmniej dwa problemy społeczne mierzone wskaźnikami określonymi na liście wskaźników stanu kryzysowego dla obszarów wiejskich (**Wielka Nieszawka i Brzoza**).

Kolejnym krokiem delimitacji, była analiza pod kątem występowania przestrzeni zdegradowanych i stanu kryzysowego w innych sferach. Na terenie sołectw: **Wielka Nieszawka i Brzoza** nie występuje przestrzeń zdegradowana, dlatego zostały one poddane analizie występowania problemów w sferach innych niż sfera społeczna. Problemy w postaci niskiej aktywności gospodarczej mieszkańców i braku jakiegokolwiek infrastruktury społecznej zdiagnozowano w sołectwie **Brzoza**. W sołectwie **Wielka Nieszawka** występują problemy z dostępnością do infrastruktury edukacyjnej oraz infrastruktury kultury.

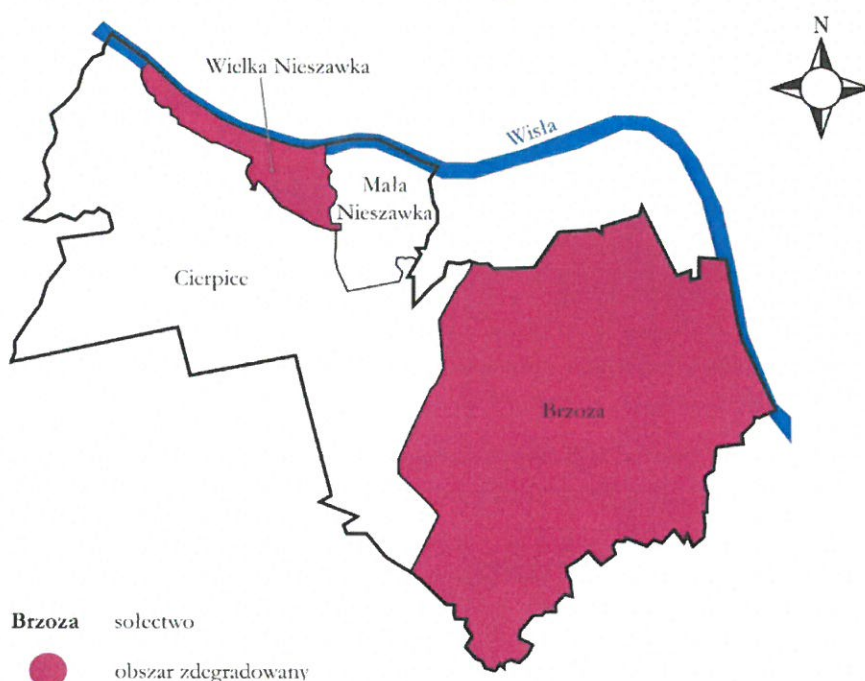
Kierując się kryterium koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, zgodnie z przeprowadzoną analizą wskaźnikową, **jako obszary zdegradowane wytypowano dwa sołectwa: Wielka Nieszawka i Brzoza**. W sołectwach tych zdiagnozowano **największą koncentrację negatywnych zjawisk społecznych tj. trzy problemy społeczne w Brzozie i dwa problemy społeczne w Wielkiej Nieszawce**. Ponadto na terenie sołectwa **Brzoza** zdiagnozowano problemy w postaci niskiej aktywności gospodarczej mieszkańców i braku jakiegokolwiek infrastruktury społecznej. W sołectwie **Wielka Nieszawka** występują problemy z dostępnością do infrastruktury edukacyjnej oraz infrastruktury kultury.

Tabela 8. Powierzchnia i ludność obszaru zdegradowanego na terenie gminy Wielka Nieszawka

Obszar	Ludność	Udział w całkowitej liczbie mieszkańców gminy	Powierzchnia (ha)	Udział w całkowitej powierzchni gminy
Wielka Nieszawka	1057	21,8%	827,289	3,8%
Brzoza	156	3,2%	10 237,4716	47,3%
Obszar zdegradowany	1 213	25,0%	11 064,7606	51,2%
Gmina	4 855	-	21 622,80	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Wielkiej Nieszawce

Mapa 3. Mapa obszaru zdegradowanego w gminie Wielka Nieszawka

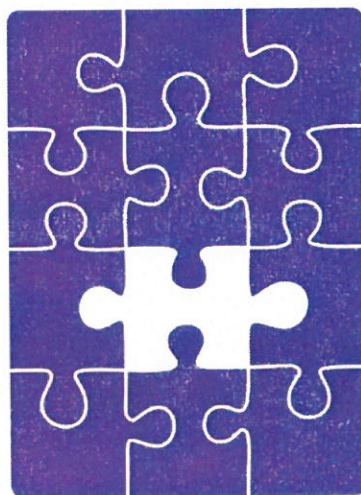
Źródło: Opracowanie własne.

Rozdział 4.

Obszar rewitalizacji gminy³

4.1. Powierzchnia i ludność obszaru rewitalizacji

4.2. Cele rewitalizacji

³ Przedstawione w poniższym rozdziale dane statystyczne dotyczą roku 2015.

W myśl art. 10 ustawy o rewitalizacji⁴ i „Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych” obszarem rewitalizacji jest obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk (społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych), na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny poprzemysłowe (w tym portowe i wydobywcze), powojenne lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

W związku z tym, że przeprowadzona delimitacja obszaru zdegradowanego wskazuje do rewitalizacji sołectwa, w których suma powierzchni **przekracza 20% ogólnej powierzchni gminy**, dokonano wyboru zawężającego, wg następującego sposobu priorytetyzowania:

1. W pierwszej kolejności – działania na rzecz adaptacji przestrzeni zdegradowanych na cele rozwoju gospodarczego – w sołectwach Wielka Nieszawka i Brzoza brak przestrzeni zdegradowanych
2. W drugiej kolejności – działania, które zapewniają efekty rewitalizacji w miejscowościach o największej liczbie mieszkańców – Wielka Nieszawka – 1057 mieszkańców, Brzoza – 156 mieszkańców.

Zgodnie z przeprowadzonym zawężeniem, jako **obszar rewitalizacji w gminie Wielka Nieszawka wskazano sołectwo Wielka Nieszawka**, gdyż zamieszkuje je większa liczba mieszkańców niż sołectwo Brzoza. Działania rewitalizacyjne prowadzone w Wielkiej Nieszawce zapewnią szersze oddziaływanie społeczne niż działania prowadzone w Brzozie.

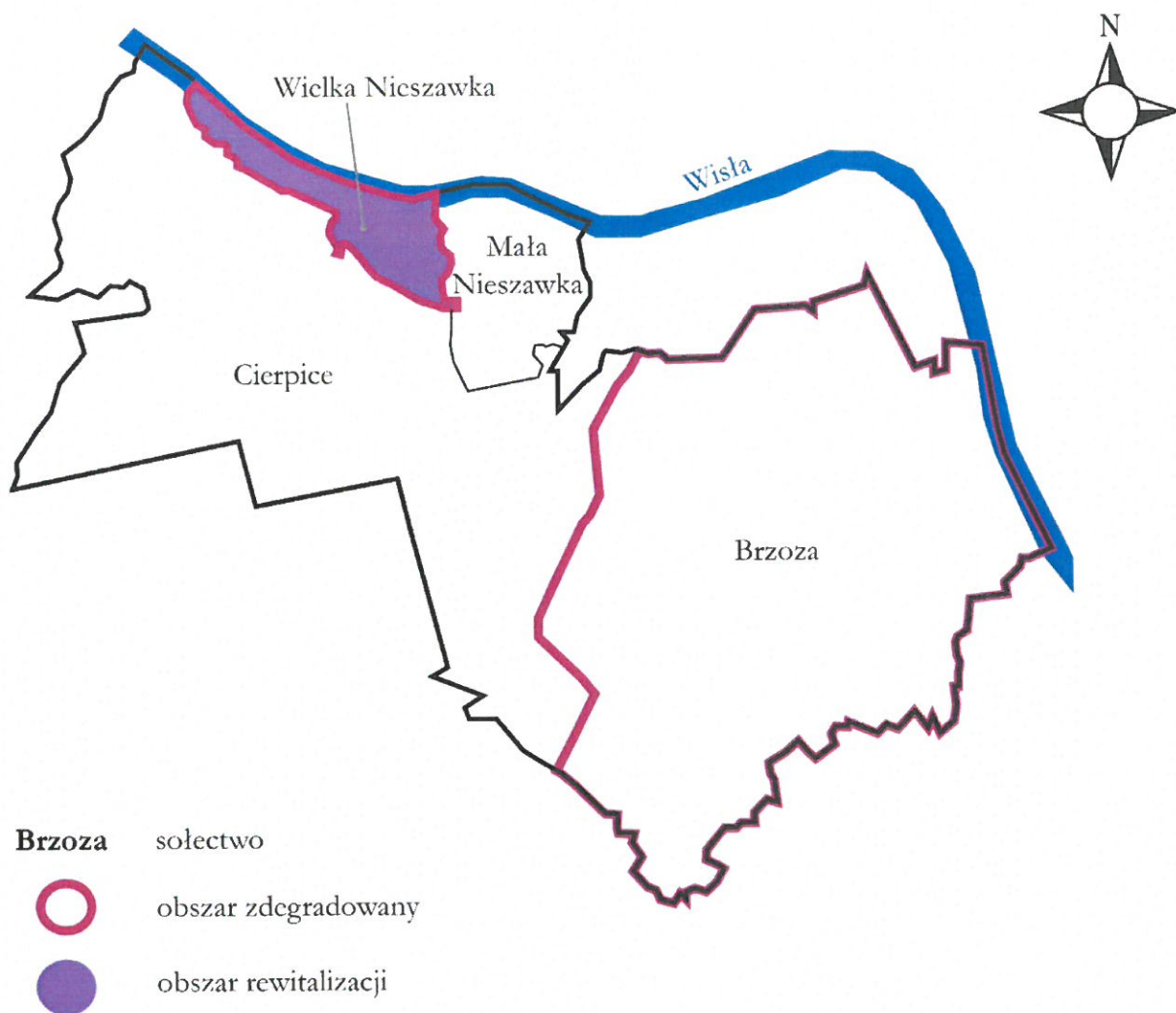
Tabela 9. Powierzchnia i ludność obszaru rewitalizacji na terenie gminy Wielka Nieszawka

Obszar	Ludność	Udział w całkowitej liczbie mieszkańców gminy	Powierzchnia (ha)	Udział w całkowitej powierzchni gminy
Wielka Nieszawka	1 057	21,8%	827,289	3,8%
Obszar zdegradowany	1 057	21,8%	827,289	3,8%
Gmina	4 855	-	21 622,80	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Wielkiej Nieszawce

⁴ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777).

Mapa 4. Mapa obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w gminie Wielka Nieszawka

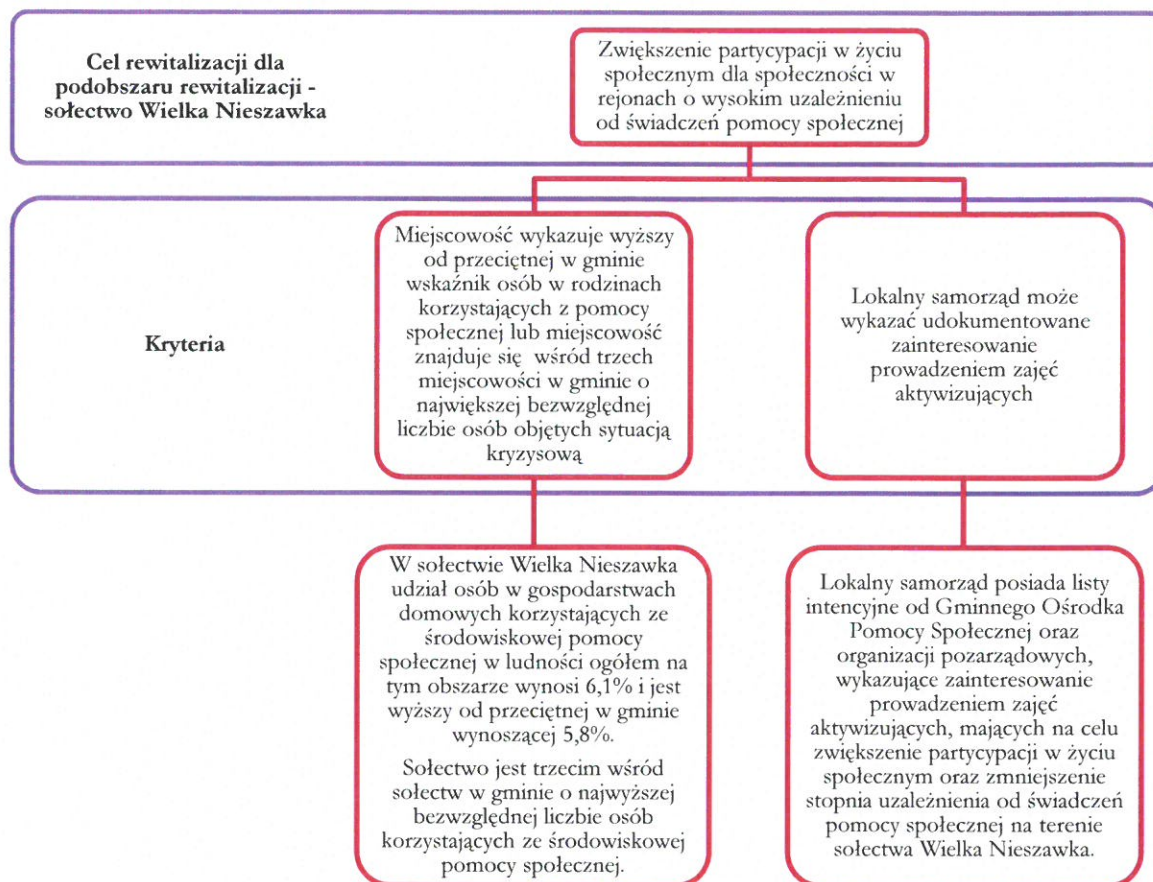

Źródło: Opracowanie własne.

Obszar rewitalizacji (sołectwo Wielka Nieszawka) spełnia następujący **cel rewitalizacji** wskazany w „Zasadach programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych”:

- **Zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej**

Schemat 4. Cel rewitalizacji dla podobszaru rewitalizacji – sołectwo Wielka Nieszawka

Źródło: Opracowanie własne.

Rozdział 5. Diagnoza obszaru rewitalizacji

Podstawowe informacje

Sołectwo Wielka Nieszawka położone jest w północnej części gminy, a jego powierzchnia wynosi 827,29 ha. Od północy naturalną granicą sołectwa jest rzeka Wisła, która stanowi też granicę między gminą a Toruniem. Wielka Nieszawka sąsiaduje od wschodu z sołectwem Mała Nieszawka, a od zachodu i południa z sołectwem Cierpice. W sołectwie znajduje się siedziba władz gminy – Urząd Gminy w Wielkiej Nieszawce.

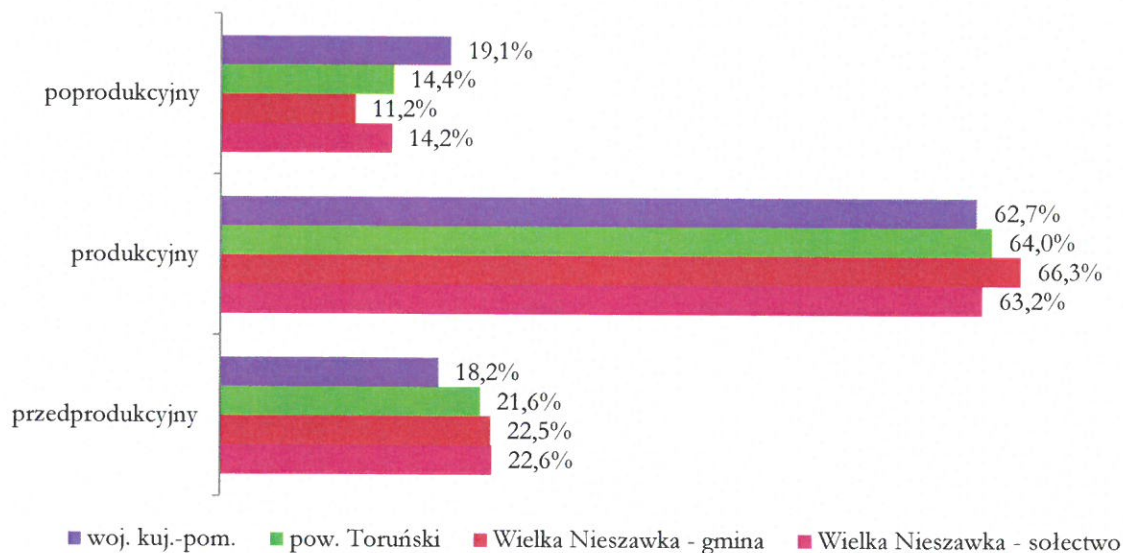
Sytuacja demograficzna

Sołectwo zamieszkuje 1.057 osób, z czego 53,1% stanowią kobiety. Struktura ludności sołectwa przedstawia się następująco:

- Ludność w wieku przedprodukcyjnym: 22,6% (239 os.),
- Ludność w wieku produkcyjnym: 63,2% (668 os.),
- Ludność w wieku poprodukcyjnym: 14,2% (150 os.).

Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem sołectwa wynosi 14,2% i jest wyższy niż wskaźnik dla gminy – 11,2% i niższy niż wskaźnik dla powiatu – 14,4% oraz województwa – 19,1%. Wskaźnik obciążenia demograficznego w Wielkiej Nieszawce, liczony jako stosunek mieszkańców w wieku poprodukcyjnym do osób w wieku produkcyjnym wynosi 58 i również kształtuje się niekorzystnie na tle gminy – 51.

Wykres 6. Struktura wiekowa ludności w Wielkiej Nieszawce w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Wielkiej Nieszawce

Gospodarka i rynek pracy

Na terenie sołectwa Wielka Nieszawka liczba podmiotów gospodarczych osób fizycznych w 2015 r. wynosiła 89. Poziom przedsiębiorczości mierzony wskaźnikiem liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wyniósł 13 i był wyższy od średniej dla gminy (10).

W 2015 r. w Wielkiej Nieszawce liczba bezrobotnych wynosiła 32 osoby, z czego 9 pozostawało bez pracy powyżej 12 miesięcy. Udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym sołectwa

kształtował się na poziomie 4,8% i był niższy niż wskaźnik dla gminy – 5,3%, powiatu – 8,3% i województwa – 8,2%. W Wielkiej Nieszawce zamieszkiwało 6 bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy.

Wykres 7. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Toruniu i GUS.

Pomoc społeczna

W 2015 r. w Wielkiej Nieszawce ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej korzystały 64 osoby. Odsetek osób korzystających z pomocy wynosił 6,05% i był wyższy niż wskaźnik dla gminy – 5,81% i niższy niż wskaźnik dla powiatu – 9,6% i województwa 9,7%. Sporym problemem w zakresie korzystania z pomocy społecznej jest duża liczba dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny – 40 osób. Dzieci te stanowią aż 62,5% wszystkich osób korzystających z pomocy społecznej na obszarze sołectwa Wielka Nieszawka.

Wykres 8. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w Wielkiej Nieszawce w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Wielkiej Nieszawce

Łączna kwota świadczeń z pomocy społecznej udzielonych w 2014 roku w Gminie wyniosła 343 869 zł, z czego 22,7% stanowiły zasiłki wypłacone mieszkańcom sołectwa Wielka Nieszawka.

Tabela 10. Kwota udzielonych świadczeń pomocy społecznej w Gminie w 2014 roku

Sołectwo	Zasiłki stałe	Zasiłki okresowe	Zasiłki celowe	Dożywianie w szkołach	Dodatki mieszkaniowe	Łącznie
Brzoza	2 723,00	2 206,00	12 325,73	1 922,80	0,00	19 177,53
Cierpice	4 668,00	23 407,56	34 017,99	11 128,50	14 426,94	87 648,99
Mała Nieszawka	22 867,00	28 216,33	79 806,90	11 332,20	16 832,18	159 054,61
Wielka Nieszawka	29 095,40	4 811,06	35 549,00	8 532,00	0,00	77 987,46
Gmina	59 353,40	58 640,95	161 699,62	32 915,50	31 259,12	343 868,59

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Wielkiej Nieszawce

Na terenie sołectwa znajduje się Dom Pomocy Społecznej w Wielkiej Nieszawce, będący jednostką podlegającą pod powiat toruński. DPS funkcjonuje od listopada 1997 roku. Budynek jest pozbawiony barier architektonicznych, wyposażony w windy, system przyzywowy oraz sygnalizację pożarową. Dom ma 45 pokoi jednoosobowych, 13 pokoi dwuosobowych oraz 7 pokoi trzyosobowych, kuchenki z których przez całą dobę mogą korzystać Mieszkańcy oraz pokój gościnny. Niemal wszystkie pokoje posiadają łazienki, w większości przystosowane do korzystania przez osoby niepełnosprawne. DPS posiada także kaplicę. Dom zapewnia stałą opiekę pielęgnacyjną, zajęcia kulturalne, rekreacyjne oraz rehabilitacyjne. W zależności od upodobań i stanu zdrowia, Mieszkańcy mogą uczestniczyć w różnorodnych zajęciach prowadzonych przez wykwalifikowanych terapeutów zajęciowych.

Ochrona zdrowia

Usługi medyczne na terenie sołectwa oraz całej Gminy świadczy Gminny Ośrodek Zdrowia w Wielkiej Nieszawce. W ośrodku udzielane są przede wszystkim porady podstawowej opieki zdrowotnej (POZ). Funkcjonuje tu także poradnia stomatologiczna. Ponadto na terenie sołectwa znajduje się punkt apteczny.

Bezpieczeństwo

W sołectwie w 2015 r. odnotowano 11 interwencji służb porządkowych z powodu zakłócania porządku publicznego i miru domowego.

Poziom kształcenia

Wielka Nieszawka należy do rejonu obsługi Szkoły Podstawowej w Cierpicach, w której przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasisty za lata ostatnie 3 lata tj. 2012/2013, 2013/2014, 2014/2015 wyniósł 69% i był wyższy od średniej dla województwa – 62%.

Wielka Nieszawka należy do rejonu obsługi Gimnazjum w Cierpicach, w którym przeciętny wynik egzaminu gimnazjalnego za lata ostatnie 3 lata tj. 2012/2013, 2013/2014, 2014/2015 wyniósł 54% i był wyższy od średniej dla województwa – 52%.

Kultura i sport

Na terenie sołectwa brak świetlicy wiejskiej oraz biblioteki publicznej. Działalność kulturalną dla mieszkańców Wielkiej Nieszawki, a zarazem całej gminy prowadzona jest przez Urząd Gminy w budynku byłego GOK-u w Małej Nieszawce.

Infrastrukturę sportowo-rekreacyjną w sołectwie tworzą:

- Centrum Sportu i Rekreacji „OLENDER” w Wielkiej Nieszawce – przy ul. Toruńskiej 34 – oddany do użytku w 2011r.
- Plac zabaw

Zdjęcie 1. Centrum Sportu i Rekreacji „Olender”

Źródło: Opracowanie własne.

Do dyspozycji mieszkańców sołectwa są następujące organizacje społeczne działające na terenie Gminy:

- Stowarzyszenie Akademia Rozwoju Inicjatyw Społecznych z siedzibą w Wielkiej Nieszawce
- Stowarzyszenie „Towarzystwo Strzeleckie Olender Shooting Center” z siedzibą w Wielkiej Nieszawce
- Stowarzyszenie Klub Sportowy Olender z siedzibą w Wielkiej Nieszawce
- Nieszawskie Stowarzyszenie Samorządowe „Wspólne Gniazdo”
- Koło emerytów i rencistów
- Klub Seniora „Leśna Kraina” z siedzibą w Cierpicach
- Uczniowski Klub Sportowy „Iskra”
- Teatr amatorski „Humoreska”
- Teatr „Janek Wędrowniczek”
- Chór „Leśna Kraina” Zespół wokalny „Wspomnienie”, Zespół śpiewaczy „Appasionata”
- Stowarzyszenie Mieszkańców Gminy Wielka Nieszawka "Przyjazna Gmina"
- Koło Gospodyń Wiejskich „Brzoza”
- Koło Gospodyń Wiejskich „Wielka Nieszawka”
- Koło Gospodyń Wiejskich „Mała Nieszawka”

Istotnym problemem jest brak, zarówno na terenie sołectwa, jak i całej Gminy miejsca, w którym mogłyby się odbyć aktywizujące projekty społeczne, jak i które mogłyby stanowić siedzibę dla organizacji pozarządowych oraz innych grup zainteresowań. Gmina posiada budynek po przedszkolu niepublicznym „Leśny Ludek” przy ulicy Leśnej 1 w sołectwie Mała Nieszawka, którego pomieszczenia mogłyby zostać zaadaptowane na ww. potrzeby. Budynek ten znajduje się poza obszarem rewitalizacji, jednak Gmina Wielka Nieszawka na obszarze rewitalizacji nie posiada infrastruktury (w najbliższym okresie posiadać nie będzie) do prowadzenia projektów społecznych, dlatego też podjęto decyzję o remoncie obiektu poza obszarem rewitalizacji w sąsiednim sołectwie Mała Nieszawka, który pozwoli na realizację zaplanowanych

inicjatyw społecznych. Budynek przy ulicy Leśnej 1 jest obecnie podzielony na dwie części. Jedna po przedszkolu niepublicznym pozostaje obecnie pusta, natomiast druga część jest siedzibą Gminnego Centrum Kultury w Gminie Wielka Nieszawka, która składa się z dwóch sal, biblioteki i Sali konferencyjnej. Obecna infrastruktura Gminnego Centrum Kultury jest jednak niewystarczająca dla prowadzenia zaplanowanych działań społecznych, w tym działań związanych z potrzebami osób starszych, młodzieży oraz organizacji pozarządowych. Przebudowa polegająca na remoncie całego budynku przy ulicy Leśnej 1 w Małej Nieszawce oraz zagospodarowanie terenu wokół budynku poprzez budowę oświetlenia oraz montaż systemu CCTV, który poprawi bezpieczeństwo osób przebywających w obiekcie pozwoliłaby na adaptację obiektu m.in. na potrzebę realizacji projektów społecznych. Powierzchnia budynku wynosi 700 m².

Zdjęcie 2. Budynek zlokalizowany przy ulicy Leśnej 1 w Małej Nieszawce

Źródło: wielkaniemiszawka.pl

Obiekty zabytkowe

W Wielkiej Nieszawce znajdują się następujące obiekty zabytkowe:

- Drewniany dom podcieniowy (pomennonicki) (XVIII/XIX w.)
- Budynek mleczarni z końca XIX wieku
- Cmentarz pomennonicki – z nagrobkami z pocz. XIX w.

W 2009 roku narodziła się idea utworzenia w Wielkiej Nieszawce Ołędzkiego Parku Etnograficznego. Głównym celem jego powstania jest odtworzenie historycznego krajobrazu kulturowego nadwiślańskiej wsi ołędzkiej z przełomu XIX i XX w. Projekt może być jedyną szansą na poznanie kultury osadników zamieszkujących te tereny na przestrzeni ostatnich czterech stuleci. Planuje się, że atrakcje Ołędzkiego Parku Etnograficznego mają zostać udostępnione zwiedzającym w 2017 r.

Zdjęcie 3. Ołęderski Park Etnograficzny

Źródło: www.olederskiparketnograficzny.blogspot.com

Środowisko naturalne

Wielka Nieszawka położona jest nad rzeką Wisłą i znajduje się w zasięgu obszaru Natura 2000, który obejmuje tereny ważne z punktu widzenia zachowania zagrożonych lub rzadkich gatunków roślin, zwierząt czy charakterystycznych siedlisk przyrodniczych. Dolina dolnej Wisły to odcinek zachowujący naturalny charakter i dynamikę rzeki swobodnie płynącej.

Na obszarze sołectwa znajdują się następujące obszary chronione:

- Dybowska Dolina Wisły
- Dolina Dolnej Wisły
- Wydmowy na południe od Torunia
- Użytki ekologiczne
- Natura 2000 – obszary ptasie
- Natura 2000 – obszary siedliskowe

Infrastruktura techniczna

Gminny system zaopatrzenia w wodę oparty jest na jednej użytkowej stacji uzdatnia wody w Małej Nieszawce, studniach głębinowych oraz na sieci wodociągowej. Na terenie Gminy istnieje 218 przepompowni ścieków oraz mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków zlokalizowana we wsi Wielka Nieszawka o przepustowości 710 m³/d. W sołectwie Wielka Nieszawka z sieci kanalizacyjnej korzysta 1.027 mieszkańców.

Stopień skanalizowania sołectwa oraz całej Gminy przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Stopień skanalizowania Gminy Wielka Nieszawka na koniec 2014 roku

Miejscowość	Sieć kanalizacji sanitarnej				Zbiorniki bezodpływowe		Pość oczyszczalni przyzagrodowych	
	Długość sieci w km	Liczba podłączonych gospodarstw	Liczba mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej	% ogółu mieszkańców korzystających z sieci	Liczba gospodarstw korzystających z szamb	Liczba mieszkańców korzystających z szamb	Liczba gospodarstw korzystających z oczyszczalni przyzagrodowych	Liczba mieszkańców korzystających z oczyszczalni przyzagrodowych
Wielka Nieszawka	12,2	209	1 027	96,6	8	32	1	4
Gmina	69,5	1 100	4 451	93,7	103	397	6	24

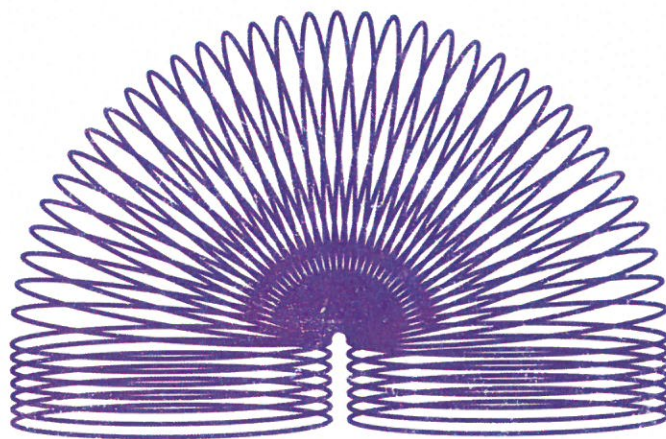
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Wielkiej Nieszawce

Wnioski pod kątem występowania stanu kryzysowego

- Udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w sołectwie (14,2%) wyższy niż średni udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w całej gminie – 11,2% i niższy niż wskaźnik w powiecie – 19,9% i województwie – 19,1%;
- Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w sołectwie (4,8%) niższy niż wskaźnik w całej gminie – 5,3%, powiecie (8,3%) i województwie (8,2%);
- Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem sołectwa (6,1%) wyższa niż wskaźnik w całej gminie – 5,8% i niższa niż wskaźnik w powiecie – 9,6% i województwie – 9,7%; dzieci stanowią aż 62,5% wszystkich osób z terenu sołectwa objętych świadczeniami pomocy społecznej;
- Udział mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej wynosi 96,6% i jest wyższy niż średni udział na obszarze całej gminy – 93,7%;
- Położenie w sąsiedztwie miasta Torunia;
- Korzystny wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym;
- Sołectwo należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej i gimnazjum o wysokim poziomie kształcenia;
- Na terenie sołectwa znajduje się Gminny Ośrodek Zdrowia;
- Obecność obiektów zabytkowych;
- Obecność infrastruktury sportowo-rekreacyjnej;
- Brak infrastruktury kultury w postaci biblioteki i świetlicy wiejskiej;
- Brak siedziby oraz miejsca w którym organizacje pozarządowe mogłyby prowadzić swoją działalność.

Rozdział 6.

Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji

Dla optymalnego przygotowania procesu rewitalizacji, pierwszym krokiem było przeprowadzenie pełnej diagnozy problemów z jakimi borykają się mieszkańcy i użytkownicy gminy Wielka Nieszawka. Na tej podstawie zdefiniowana została wizja zmiany (odnowy) obszaru wymagającego rewitalizacji, czyli sołectwa Wielka Nieszawka. Wizja wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego obejmuje okres do 2023 r. i odnosi się do wszystkich sfer, w których zdiagnozowano problemy.

Problemy:

Na obszarze rewitalizacji zdiagnozowano dwa główne problemy społeczne, które wzajemnie się nawarstwiają. Problemy te to starzejące się społeczeństwo oraz wysokie uzależnienie od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej.

Dodatkowym problemem zidentyfikowanym w sferze infrastrukturalnej jest brak jakiegokolwiek infrastruktury edukacyjnej i kulturalnej.

Sposób rozwiązania:

Aby rozwiązać zidentyfikowane problemy społeczne oraz problemy występujące w sferze infrastrukturalnej, zaproponowano działania skierowane do mieszkańców rewitalizowanych obszarów. Działania te to:

- a. Aktywizacja społeczna osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, ze szczególnym uwzględnieniem osób w wieku do lat 17 poprzez stworzenie oferty adresowanej do tej grupy osób (m. in. zajęcia komputerowe, zajęcia muzyczne, zajęcia taneczno-baletowe, zajęcia sportowe na przyległym Centrum Aktywności Społecznej i Integracji, zajęcia kulinarne itp.).
- b. Stworzenie oferty dla seniorów, dzięki której osoby te będą mogły spotykać się i spędzać efektywnie czas, rozwijając się, wymieniając się doświadczeniami oraz korzystając z oferty proponowanych bloków tematycznych (zajęcia komputerowe, zajęcia muzyczne, zajęcia taneczno-baletowe, zajęcia sportowe na przyległym Centrum Aktywności Społecznej i Integracji, zajęcia kulinarne itp.).
- c. Stworzenie oferty mającej na celu integrację międzypokoleniową (zajęcia komputerowe, spotkania z książką, zajęcia kulinarne, zajęcia taneczno-baletowe)
- d. Przebudowa i remont budynku wraz z adaptacją terenu przy ulicy Leśnej 1 w Małej Nieszawce w celu stworzenia miejsca, gdzie będą mogły odbywać się planowane działania społeczne.

Efekty:

W efekcie planowanych działań prognozuje się, że:

- a. Osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym z powodu uzależnienia od świadczeń pomocy społecznej w szczególności osoby w wieku do lat 17, zyskają ciekawą ofertę zajęć, mających na celu ich integrację i aktywizację społeczną,
- b. Ciekawa oferta dla seniorów spowoduje ich aktywizację społeczną, będzie przeciwdziałała ich wykluczeniu, budziła poczucie przydatności w społeczeństwie i ważności oraz wypełni wolny czas,
- c. W Gminie powstanie miejsce integracji środowiska lokalnego, pobudzenia aktywności społecznej mieszkańców z terenu Wielkiej Nieszawki, integracji międzypokoleniowa, rozwoju działalności NGO, organizacji związanych z kulturą sportem, rekreacją, itp.